

บทบรรณาธิการ

Editor's Note

“สร้างสรรค์เมืองแห่งการมีส่วนร่วม เพื่ออนาคตที่ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน”

(Shaping Inclusive Cities for a Better Tomorrow)

โลกสมัยใหม่กำลังเผชิญความท้าทายของเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งในมิติของสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และประชากร การพัฒนาเมืองในปัจจุบันจึงไม่อาจมุ่งไปที่โครงสร้างพื้นฐานเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องสร้าง “เมืองที่ทุกคนมีส่วนร่วม” (Inclusive Cities) เมืองที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ กลุ่มเปราะบาง เยาวชน หรือชนกลุ่มน้อย ได้มีสิทธิ มีเสียง และมีโอกาสในการพัฒนาชีวิตของตนเองอย่างเท่าเทียม

ในฉบับนี้ของ วารสารรัฐสมิแล เราได้รวบรวมบทความ 7 เรื่องที่สะท้อนแนวคิดและปฏิบัติการจริงในการสร้างเมืองที่ไม่ทอดทิ้งใคร ครอบคลุมทั้งมิติสุขภาพ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ชุมชน เศรษฐกิจ และโครงสร้างเมือง ดังนี้

1. นวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุในสิงคโปร์: การสร้างเมืองที่ 'ไม่ทอดทิ้งใคร' ด้วยเทคโนโลยีและหัวใจ โดย มูฮัมหมัดรอฟีอี มูซอ, นูรซารียาห์ อุซัย และซัมซุ สาอุ นำเสนอการสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้ป่วยสมองเสื่อม (Dementia-Friendly Community) ผ่าน CARE Model ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นตัวอย่างที่ทรงพลังของหลักการ No one left behind

2. มองประชากรกลุ่มเปราะบางชายแดนใต้ผ่านแนวคิดเมืองที่ไม่ทอดทิ้งผู้คน โดย ดิเรก همانมานะ สะท้อนประสบการณ์ตรงในการสอนและทำงานกับประชากรชายขอบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ทำให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างและบทบาทของการศึกษาในฐานะสะพานเชื่อมสู่การมีส่วนร่วมทางสังคม

3. พุทธศาสนาเพื่อทุกคน ไม่ใช่แค่พระ: สังคมในจินตนาการของพุทธศาสนาเถรวาทในหนังสือ “พุทธประวัติสำหรับเด็ก” ฉบับอินโดนีเซีย โดย เจษฎา บัวบาล วิเคราะห์การตีความพุทธศาสนาเถรวาทผ่านตำราเรียนในอินโดนีเซีย โดยเปรียบเทียบมุมมองของคณะสงฆ์กับนักวิชาการฆราวาส พบว่านำเสนอภาพพุทธศาสนาในสองแบบ คือ แบบที่พระสงฆ์เป็นศูนย์กลาง และแบบที่เปิดพื้นที่ให้ฆราวาสมีบทบาทในสังคมมากขึ้น สะท้อนแนวคิด Engaged Buddhism ที่สอดคล้องกับความเป็นเมืองเท่าเทียม

4. An Inclusion Project of Collaborating Agrotourism and Performing Arts in Improving the Economy of the Setara Nanggalo

Community โดย Nerosti, Farok Zakaria, Hermansah, Delfi Eliza, Vivi Efrianova และ Hendra Afriwan ศึกษาโมเดลการบูรณาการเกษตรเชิงท่องเที่ยวเข้ากับศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นในอินโดนีเซีย แสดงให้เห็นว่าการสร้าง Inclusive Cities ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ในเมืองใหญ่ แต่สามารถเกิดขึ้นได้ในชนบทเช่นกัน

5. ดอกไม้ที่ขายแดน: กำเนิดและการเติบโตของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในระยะกึ่งศตวรรษ (ตอนจบ) โดย พิเชฐ แสงทอง ถ้ายทอดประวัติศาสตร์กึ่งศตวรรษของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.อ. ปัตตานี ที่ไม่เพียงเป็นสถาบันการศึกษาในพื้นที่ชายแดน แต่ยังเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้เพื่อสังคมและความมั่นคงทางวัฒนธรรม

6. การพัฒนารูปแบบขนส่งสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุในการเดินทางเข้ารับบริการด้านสุขภาพย่านชุมชนเมือง จังหวัดปัตตานี โดย อ้อมใจ วงษ์มณฑา สะท้อนปัญหาการเดินทางและการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุในปัตตานี พร้อมเสนอแนวทางพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการจริงของสังคมสูงวัย

7. การพัฒนาพื้นที่สถานีและพื้นที่โดยรอบสถานี KL Sentral กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในฐานะสถานีกลางการขนส่งทางรางของประเทศมาเลเซีย โดย ไวลัด ประสิทธิ์เขตกิจ วิเคราะห์การพัฒนา KL Sentral ผ่านกรอบแนวคิด Transit-Oriented Development (TOD) พบความสำเร็จในการบูรณาการระบบราง พื้นที่พาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัย ช่วยลดปัญหาจราจรและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ยังเผชิญความท้าทายด้านพื้นที่สีเขียวและการออกแบบสำหรับกลุ่มเปราะบาง เสนอให้พัฒนาไปสู่เมืองอัจฉริยะและยั่งยืนระดับภูมิภาค

บทสรุปเชิงวิพากษ์

บทความทั้ง 7 เรื่องที่ถูกรวบรวมไว้ในวารสารฉบับนี้สะท้อนความพยายามอันหลากหลายในการสร้าง เมืองที่ไม่ทอดทิ้งใคร ผ่านมิตินโยบายสังคม ศาสนา วัฒนธรรม ชุมชน และโครงสร้างเมือง แต่เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งยิ่งพบว่า การสร้าง Inclusive Cities ไม่ใช่เพียงการออกแบบเชิงกายภาพหรือการสร้างนวัตกรรม หากแต่ต้องเผชิญกับโจทย์เชิงโครงสร้างและอำนาจเชิงนโยบายที่ซ่อนอยู่ในสังคม

แม้นวัตกรรมด้านผู้สูงอายุและระบบขนส่งในปัตตานีจะชี้ถึงความก้าวหน้า แต่ก็ยังท้าทายด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความเหลื่อมล้ำเชิงโอกาส ขณะที่การตีความศาสนาและการมองกลุ่มเปราะบางเผยให้เห็นการตอรองเชิงอำนาจที่ยังไม่ลงตัว และกรณี KL Sentral แม้เป็นแบบอย่าง TOD ที่ประสบความสำเร็จ แต่ก็ทำให้เรา

ตั้งคำถามว่า เมืองที่ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจจะสามารถรักษาสอดคล้องระหว่างสิ่งแวดล้อม ความเป็นธรรม และการเข้าถึงของกลุ่มชายขอบได้จริงหรือไม่

บทเรียนสำคัญคือ เมืองที่มีส่วนร่วมต้องไม่หยุดอยู่แค่การออกแบบโครงการสวยงาม แต่ต้องขยับไปสู่ การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ที่ทำให้ทุกคนมีสิทธิและเสียงในการกำหนดอนาคตของเมืองได้จริง หากปราศจากการเปลี่ยนแปลงนี้ เมืองที่ถูกเรียกว่า inclusive อาจยังคงเป็นเพียงภาพฝันที่ยังไม่สมบูรณ์

นี่คือคำถามเชิงวิพากษ์ที่วารสารรัฐสมิแลอยากฝากให้ผู้อ่าน นักวิจัย และผู้กำหนดนโยบายได้ร่วมกันขบคิดว่า เมืองจะเป็น “ของทุกคน” ได้จริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าเราพร้อมจะเปิดพื้นที่ให้กับเสียงที่ถูกกลืนหายไปเพียงใด และกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเพื่อโอบอุ้มทุกชีวิตเพียงใด

ด้วยความเคารพ

ผศ.ดร.ชัยชู สาธุ

บรรณาธิการวารสารรัฐสมิแล